

עין משפט
נר מצוה

בב א מ"י פ"ח מה'ל אבות ה'ל סה טושי"ע אה"ע סימן אג סעיף ב:

בב ב מ"י פ"ז שם ה'ל יח סמג עשין מח טושי"ע אה"ע ס' קג סעיף א:

בב ג מ"י פ"ח שם ה'ל כ סמג שם טושי"ע אה"ע פ"י אג סעיף כה:
בה ד מ"י פ"ז שם ה'ל יג סמג שם טושי"ע אה"ע ס' קט ע"ג:
בו ה מ"י פ"ז מה'ל אסורי ביאה ה'ל יג סמג עשין מז:

הנהגות מהר"ב רנשבורג

א נב' ורענן סברי אמרי מקנת כסף ככל כסף. י"ב ע"י חולין דף פח. מור"ה ור"י סבר וכו' ובמנחות יא: ד"ה ר"י וכו' ובמכירות ג. ד"ה ר"י וכו':

תוספות ר"ר

להמתין אלא מן האירוסין מ"ט עולא אמר משום מקנת כסף ככל כסף. י"ב חזקת פי' בדי שיעור לה כתובתה מצוי' אולי תמצא חן בעיני האנשים ותנשא בה ר"י אמר אין אדם רוצה שתתבזה אשתו בב"י. מ"ב א"ב גרשה לעולא אינו חושש כינה גרשה נמי צריכה חן ולר"י דאמר אין אדם רוצה כו' אגרשה אינו חושש בבידונה הילכך אינה מוכרת אלא בב"י (ז) ועולא מדקדק ומוקי לה כריש"י ת"ש כשם שמוכרת שלא בב"ד כ"י יורשיה יורשי כתובתה מוכרים שלא בב"ד בשלמא למ"ד אין אדם רוצה כו' כי ינחא דאידי לא ניתא לה שתתבזה יורשי' נמי לא ינחא ליה דליבוי אלא לעולא דאמר משום חזקת יורשי' מאי חן איכא תרגמה עולא כגון שירשתה בתה או אחותה: ואלה הם שינואי דחזקא ואשינואי דחזקא לא סמכ"י דסתם קנתי יורשי' יורשי כתובתה ומשמע אפילו זכרים גם הם שנתמין האי דתנן וגרשה לא תמכור אלא בב"י דהוא ר"ש שינואי דחזקא הוא דסתמא דמתני' רבנן הוא מרחבי רישא וחז"א מוכרת היא אפילו ד' וה' פעמים ומוכרת למזונות שלא בב"ד מוכרת וליכא מאן דפליג בהא והור"ל למימר מוכרת למזונות סתם והוה קמ"ל דאע"ג דמוכרי ד' וה' פעמים לכתובתה לא אבדה מוונות' אלא אכתי מוכרת למזונות [אלא] שלא בב"ד אכלהו קאי דמוכרת אפילו ד' וה' פעמים לכתובתה ואח"כ מוכרת למזונות וכלהו מוכרת שלא בב"ד ופליג עס ר"ש ברחמי (דהא) [והוא] ת"ק דפליג עס ר"ש ברישא והורד תני וגרשה לית אלא בב"ד מוכרים חכמים בנרשח שלא תמכור אלא בב"ד משום דשעמא הויא שאל

תתבזה וגרשה תתבזה סמכי' ומ"ה ה'ל כרי' (ז) אריי' אמר רבי' א"ש כ"מ שאמרו מגורשת ואינה מגורשת בעלה חייב במזונות' וה"מ בחיי בעלה משום דמנכבה מלגשא אבל לאחר מיתות שהוי' ראוי' להנשא תביא ראי' ותטול ומספיקא לא (תנשא וגט) [תיטול דגט] דידה מפקא מחזקהא ואין מוציאין מקום מחזקהו בספק: (א) נראה דחסר כאן ו'איל וכן תמן לקמן בסמוך דגרשה לא תמכור אלא בב"ד ועולא מדקדק וכו'. (ב) נראה דל"ל אי"ר ויאל ואלא רבה דר ירמ"י אמר שמואל הילכך אין לה רשות אלא למכור בב"ד: גמ' מתני' מגי' ר"ש היא ותניא מכרה כתובתה משכנה כתובתה עשתה אפותיקי לאחר א"ל מזונות דברי ר"מ ר"ש אומר אצ"פ שלא מכרה אלא מקצת לא תמכור מן השאר אלא בב"ד ר"ש סבר ל"א מקצת כסף ככל כסף ור"מ סבר מקצת כסף ככל כסף פי' מקצת כסף של מזהר הבתולות שנשאר עד לבנות (שהו כסף) ככל כסף ויש לה מזונות עד שתגבה הכל ואין ה'ל כריש דאמרינן

צו:

אלמנה מן האירוסין הוא דלא נפיש חן דידה אבל גרושה בוי'. פירש רבינו חננאל גרושה נפיש חן דידה דיש לה תוספת והאיל ויש לה לגבות כל כך אימא שממכור שלא צבית דין א"י יש לפרש שהיא צריכה חן יותר לינשא שהיא צוויה יותר מן האלמנה: **לאותויי** מגורשת ואינה מגורשת.

פירש הקונטרס דאגב אורחיה קמ"ל דמגורשת ואינה מגורשת אינה גובה מזונות מן היתומים וזו היא מילתא דפשיטא דמספק שמא מגורשת גמורה הייתה לא תזילא מזונות מן היתומין הילכך נראה כפירוש רבינו חננאל לאתויי מגורשת ואינה מגורשת הא דמתן כל שאין לה מזונות לא תמכור הא יש לה מזונות תמכור שלא בב"ד ואי זו אלמנה מן הנשואין ומרצה מגורשת ואינה מגורשת ואין לתמוה מאי קמ"ל אם מוכרת שלא צבית דין דמצי למימר דעיקרא דמילתא לאשמעינן דבת מזונות היא אי נמי מצינו למימר דאף המכירה שלא בב"ד קמ"ל דאע"ג דלא מדינא היא ציונות אלא משום דאגידא ציה ס"ד דלא תקנו לה רצון למכור שלא בב"ד דקני לה אי אית לה אפי' בב"ד: **מכרה** כתובתה. נראה לי לפרש דהיינו מנה ומאמץ והשתא אחי ספיר דקאמר לא תמכור השאר אלא בב"ד דהיינו תוספת: **בתניתין** מגי רבי שמעון היא דתניא בוי'. וא"ת

ממתניתין נמי תפשוט דלמילא כרזי שמעון מדקמתי לא תמכור את השאר אלא צבית דין דהיינו כר"ש דלמרי כל שאין לה מזונות לא תמכור אלא צבית דין וי"ל דחכמים נמי כרזי שמעון סבירא להו דהא דלמרי כל שאין לה מזונות לא תמכור אלא בב"ד ואי מדקמתי מוכרת אפילו לרצעה וחמשה פעמים ומוכרת למזונות שלא בב"ד משמע משום דלכתי' לה הפסידה מזונות הוא דמוכרת כתובתה שלא בב"ד:

בבתוליה בכדרכה אין שלא בדרכה א"א. דליכא

למימר עד שיהו כולן קיימין צין דכרכה צין שלא כדרכה דאס' כן לישמוק קרא מנייה וממילא הוה ממעטינן צעולה שלא כדרכה מיו"ד של צמוליה כמו צוגרת אצל מצמולה בלא יו"ד לא אפשר לומר דהוה ממעטינן ליה דהא צנקס של נערה כתיב צמולא ואפי' הכי יש לה קנס כדליתא דפרק קמא דקדושין (דף מודה רבי דלענין קנס דמולאו משלמי וכן גזי נערה המאורסה דכתיב צמולא אמרינן התם דמולאו בסקילה ואפילו רבי לא פליג אלא משום דכתיב לצדו ומיהו קשה לי אימא צצמוליה אמת לרבות צוגרת ולא צעולה שלא כדרכה ונראה לי דמשמע ליה טפי לאוקמינה בצעולה שלא כדרכה משום דמשמע בצמוליה צמקוס צמוליס צעינן ששהא צמולה: **בתוליה** שלמה משמע. קשה לרבי אחאי אינטריך למכתב גזי קנס נערה למעוטי צוגרת תיפוק ליה מצמולה שלמה משמע ואפילו אס' תמנא לומר יהוא צמולה אינטריך לכדדרשין ליה צאלו נערות (לעיל דף טז:) אכתי קשה מהא דלמרי דפרק הצא על יצממו (יצממות דף סא: ושם) אין צמולה אלא נערה וכן הוא אומר והנערה טובת מראה מאד צמולה ולהאי מנא אמאי אינטריך למכתב צמולה נערה בכל מקום כיון דכתב צמולה דעינן שהיא נערה ועוד קשה מהא דלמרי גזי נערה המאורסה צאו עליה עשרה ועדיין היא צמולה כולן בסקילה ואמאי והא כתיב צמולה דמשמע שלמה למעט שלא כדרכה ואפילו רבי לא פליג מהאי טעמא דצמולה שלמה משמע ואמרינן נמי דקידושין (דף י.) מודה רבי לענין קנס דמולאו משלמי ואמאי והא כתיב ציה צמולה ושמא י"ל התם משום דדרשין (שם ט:) צעות צעל צעל עושה אותה צעולה שלא כדרכה ואין אחר עושה אותה צעותה שלא כדרכה:

אלמנה ניזונת פרק אחד עשר כתובות

אלא מן האירוסין מאי טעמא. לא אטרחהו רבנן [לצבא] לצית דין ככל שאר מוליאי שטר חוז: **משום חינא**. שיהו בעליהן לחן צענייהן ולא יענעו הנשים מלינשא לאנשים: **גרופה נמי צעיא חן**. תקנתא דמשום חינא שהרי תקנת חכמים היא ולא מאהצת האיש הלכך מה לי אהוצה מה לי שנואה: **ר"ש היא**.

דלית ליה חינא דגזי אלמנה מן האירוסין נמי משום דלכתובה קא מוצנא אמר לא תמכור אלא בב"ד: **דלא נפיש חן דידה**. שלא הייתה לה חיבת ציאה ולא ירע צעיני הנשים אס' הוטרחה זו: **אימא צעני חן**. ואפי' לרבי שמעון: **הא נמי תנינא**. בסיפא דמילתיה דרבי שמעון: **לאו לאסויי גרושה**. מן הנשואין דאי מן האירוסין הא אשמעינן אלמנה וכ"ש גרושה: **מגורסת ואינה מגורסת**. ומן האירוסין ולא לאשמעינן דלא תמכור לכתובתה אלא בב"ד דהא י' מאלמנה שמעינן לה אלא אגב אורחיה אשמעינן דמגורשת ואינה מגורשת כגון וזק לה גיטה ספק קרוב לה ספק קרוב לו צרה"ר אין לה מזונות מן היתומים אס' מת: **דכרבי וירא**. דלמרי צעלה חייב צמזונותיה צחיי' [ואשמעינן מתני' דדוקא צחייין משום דלמערכת צצנילו להנשא אצל לאחר מיתה לא דלמנא גרושין הוו ואין לה מזונות דמספיקא לא מפקי' ממונא: **יורשיה יורשי כתובסה** גרסינן ולא גרסינן **יורשי:** **מאי חן איכא**. הכי הנטרחים לצית דין אנשים חן: **שינפסה צסה או אחוסה**. דמשום דידה צעינן תקנתא שלא תנשך מלהנשא: **בתנאי' לא תמכור אס' השאר בוי'**. ר"ש קאמר לה דלמרי אין מוכרת שלא בב"ד אלא למזונות וזו מכיון שגזנתה מקצתה אין לה מזונות והכי מוקי לה בגמרא כרזי שמעון: **וחכמים אומרים מוכרת היא**. לכתובתה אפילו לפרקים ואף על פי כן מוכרת צינתיים למזונות שלא בב"ד: **וכוספת**. צשטר המכירה: **למזונות מכרסי**. משום ענה טובה כדלמרי לעיל(ז): **וגרושה לא סמכור**. לכתובתה: **אלא בב"ד**. למ"ד טעמא משום אינו רוצה שתצוה כו"ט הא לא איכפת ליה ודברי הכל היא ולמלאן דלוקי טעמא משום חינא(ז) הא ר"ש היא: **גמ' מפני' מני**. ת"ק דמתני': **מכרה כתובסה**. כולה אין לה מזונות דברי ר"מ אצל מכרה מקצתה יש לה מזונות: **לא אמרינן מקצת כסף**. מזהר הצמולות שיש לה עדיין עליהם הכי הוא ככולו ויתן לה מזונות: **פרט לצוגרת**. ולא אמרינן מקצת צמוליס ככל הצמוליס: (ז) **צמוליה**. אי הוה כתיב והוא אשה צמולה יקס: **צצמוליה**. צמקוס צמוליס הקפיד הכתוב אצל נצעלה שלא כדרכה והיא נערה כשרה לכה"ג:

צמוליה **בתוליה** **שלמה** **משמע**. קשה לרבי אחאי אינטריך למכתב גזי קנס נערה למעוטי צוגרת תיפוק ליה מצמולה שלמה משמע ואפילו אס' תמנא לומר יהוא צמולה אינטריך לכדדרשין ליה צאלו נערות (לעיל דף טז:) אכתי קשה מהא דלמרי דפרק הצא על יצממו (יצממות דף סא: ושם) אין צמולה אלא נערה וכן הוא אומר והנערה טובת מראה מאד צמולה ולהאי מנא אמאי אינטריך למכתב צמולה נערה בכל מקום כיון דכתב צמולה דעינן שהיא נערה ועוד קשה מהא דלמרי גזי נערה המאורסה צאו עליה עשרה ועדיין היא צמולה כולן בסקילה ואמאי והא כתיב צמולה דמשמע שלמה למעט שלא כדרכה ואפילו רבי לא פליג מהאי טעמא דצמולה שלמה משמע ואמרינן נמי דקידושין (דף י.) מודה רבי לענין קנס דמולאו משלמי ואמאי והא כתיב ציה צמולה ושמא י"ל התם משום דדרשין (שם ט:) צעות צעל צעל עושה אותה צעולה שלא כדרכה ואין אחר עושה אותה צעותה שלא כדרכה:

שהיו

רבנן בגרופה שאינו חושש בבידונה הילכך אין לה רשות אלא למכור בב"ד: **גמ'** מתני' מגי' ר"ש היא ותניא מכרה כתובתה משכנה כתובתה עשתה אפותיקי לאחר א"ל מזונות דברי ר"מ ר"ש אומר אצ"פ שלא מכרה אלא מקצת לא תמכור מן השאר אלא בב"ד ר"ש סבר ל"א מקצת כסף ככל כסף ור"מ סבר מקצת כסף ככל כסף פי' מקצת כסף של מזהר הבתולות שנשאר עד לבנות (שהו כסף) ככל כסף ויש לה מזונות עד שתגבה הכל ואין ה'ל כריש דאמרינן

מסורת הש"ס

א) [לעיל פד. וש"נ],
ב) [לעיל עד: שה. גיטין מו.],
ג) גיטין עד. ד"מ יב: ב"ב מז: (ד) ז"ל בעלה,
ד) [לעיל ז:],
ה) [תוספתא פ"ח] לעיל ג,
ו) [בתוספתא ליתא],
ז) והשאר לא תמכור אלא בב"ד למימרה כו' כפ"ל רש"ל,
ח) ינמות גט,
ט) מאלמנה מן האירוסין שמעינן לה כו' כפ"ל מהרש"א,
י) [ע"א],
יא) [דברש הע"א],
יב) [שם],
יג) [ז"ל בתולה],

פסוקי

תורה אור השלם

- ↑ והוא אשה בבתוליה יקדח: ויקרא כא יג

פסוקי

מוסף רש"י

משום חינא. שימנאפו האנשים מן צעיני הנשים והיו נשאות להן, שלא מלגונה להפסיד כתובתן (לעיל פז. ובע"ז גיטין לה. וסו.).
מגורשת ואינה מגורשת בעלה חייב במזונותיה. דלכתי גרולא ציה (רשב"ם ב"ב אפותיקי לאחר. קרקע המיוחדת למכותה עשתה אפותיקי לנצל חזו שלה (לעיל נד.).
בתולה אפילו מקצת בתוליה. אי הוה כתיב בתולה יקס, מקנת צמוליס משמע והוא משמרי צוגרת, השתא דכתיב צמוליה ומתקרי צוגרת, דמשמע דבעינן כל בתוליה (בימוח וס.).
בבתוליה. צי"ת ימולא דמשמע הכי למדרש מקוס צמוליה, דהיינו כדכרכה אס נצעלה נפסלה לגי'. אצל צענילה משמע להכריז לא, דלמחקר צעלה שלא כדרכה ליכא למימר מהאי קרא ולמידרש עד שהיא כל בתוליה קיימין ואפילו שלא כדרכה, כדדרשין ליה אליבא דרבי אלעזר, כיון דבתולה ממעט צוגרת כ"ש צעולה שלא כדרכה, הלכך יי' אמת למימרה אמת ודדדרשין (סו.).
רי' אלעזר ור' שמעון סברי בתולה שלמה משמע. אי הוה כתיב בתולה, עליומה משמע ומתקשר לוגרת, השתא דכתיב צמוליה אפילו מקצת צמוליס משמע לרבות צוגרת (סו.).

פסוקי

תוספות ר"ר (המשך)

מתנ' מכרה כתובתה או מקצתה נחנה לאחר או מקצתה משכנה או מקצתה לית את השאר אלא בב"ד וחז"א מוכרת היא אפילו ד' וה' פעמים מעט לעצורך כתובתה וביני ביני עד שלא תפרע כל כתובתה מוכרת למזונות שלא אבדה מזונות' אלא לאחר שגובה כל כתובתה וכל מכירות' היא עושה שלא בב"ד וכותבת למזונות מכרתי מה שהיא מוכרת למזונות שלא יטענו עלי' היתומים כי הכל מוכרת לכתובתך ותנשקלת כתובתך והלכך תפרש במכירה מה שהיא מוכרת למזונות כי למזונות מכרתי וגרופה לית אלא בב"ד דמורי מכרה כתובתה משכנה כתובתה עשתה אפותיקי לאחר א"ל מזונות דברי ר"מ ר"ש אומר אצ"פ שלא מכרה אלא מקצת לא תמכור מן השאר אלא בב"ד ר"ש סבר ל"א מקצת כסף ככל כסף ור"מ סבר מקצת כסף ככל כסף פי' מקצת כסף של מזהר הבתולות שנשאר עד לבנות (שהו כסף) ככל כסף ויש לה מזונות עד שתגבה הכל ואין ה'ל כריש דאמרינן

^[1] נראה דחסר כאן ו'איל וכן תמן לקמן בסמוך דגרשה לא תמכור אלא בב"ד ועולא מדקדק וכו